

3. Любезна І. В. Нормування матеріальних запасів в системі управління підприємствами / І. В. Любезна // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2013. – № 3 (40). – С. 89-92.
4. Перебийніс В. І. Логістичне управління запасами на підприємствах : монографія / В. І. Перебийніс, Я. А. Дроботя. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – С. 255.
5. Хаврук В. О. Аналіз систем управління запасами / В. О. Хаврук // Вісник Національного транспортного університету. – 2012. – № 26(2). - С. 313-324. (С. 315 -316).

Романів Р.В.

к.е.н, доцент

кафедра обліку у виробничій сфері,

Тернопільський національний економічний університет,

м. Тернопіль, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

В ринковій економіці невизначеність та мінливість господарського середовища спричинює збільшення підприємницького ризику і така ситуація має тенденцію до зростання.

Відповідно до існуючого законодавства, підґрунтям визнання підприємницьких ризиків в системі бухгалтерського обліку виступає принцип обачності, який передбачає при відображенні наданої у звітності інформації запобігання завищенню оцінки активів і доходів чи заниженню оцінки витрат та зобов'язань підприємства, спричинених існуванням факторів невизначеності. Зокрема, вплив невизначеності має враховуватись підприємством при визнанні доходу й витрат, участі у спільній діяльності, оцінці активів та її зміни, обліку фінансових інструментів [1, с. 89].

Поняття «невизначеність» має різне трактування. Так, І.Т.Балабанов вважає, що невизначеність господарської ситуації обумовлюється такими чинниками: відсутністю повної інформації, випадковістю, протидією [2, с.31]. Продовжуючи цю думку, М.Г.Лапуста підкреслює, що при цьому настання невідомих подій оцінити наперед неможливо [3, с.46]. Такі визначення підкреслюють наявність чинників, при яких результати дій не є детермінованими, а ступінь можливого впливу цих чинників на результати невідома. Невизначеність, в свою чергу, породжує ризик як можливу небезпеку втрат, котра впливає із специфіки тих чи інших явищ природи і видів людської діяльності [2, с.20]. Приблизно такої ж точки зору притримується і ряд інших авторів, які вважають, що ризик ототожнюється з імовірністю втрати частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появою додаткових витрат в результаті здійснення певної виробничої чи фінансової політики [4, с.12]. Однак, з нашої точки зору, ризик – це не тільки імовірність отримання негативного результату. Це, скоріше, імовірність відхилення від очікуваної мети, що може мати і позитивні наслідки. Ризик – це невід'ємна частина підприємницької діяльності. Їх неможливо повністю уникнути, проте можна прогнозувати, здійснювати заходи щодо управління їх параметрами та на цій основі зменшувати негативний вплив на інформаційне середовище підприємства.

Професійні ризики в процесах інтерпретації фактів бухгалтерським персоналом виникають на різних етапах обробки облікової інформації, зокрема, на етапі здійснення оцінки, вимірювання та реєстрації даних, перетворення їх в бухгалтерську інформацію,

передача такої інформації для інтерпретації фактів господарського життя управлінського персоналу та формування облікової і нефінансової звітності.

Дослідження бухгалтерських стандартів засвідчило що, в національному законодавстві поняття облікового ризику взагалі є відсутнім. Лише в П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» дається визначення валютного, відсоткового ризиків, ризиків грошового потоку, ліквідності, які мають непряме відношення до досліджуваного поняття і пов'язані, скоріше, з трактуванням підприємницького ризику. Подібні визначення наведені й в МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації». Негативним моментом як вітчизняних, так і зарубіжних стандартів є той факт, що визначення саме бухгалтерського ризику не дається ні в якій площині, хоча він має один з вирішальних впливів на фінансову звітність. Коли йдеться про бухгалтерський ризик в загальному вигляді, то слід розуміти, що це ризики недостовірності обліку та звітності, тобто ризики, що несуть загрозу для якості звітної інформації для ухвалення управлінських рішень. Тому бухгалтерські ризики – це загрози не фінансовому стану підприємства, а достовірній інформації про такий стан.

Як і в загальній підприємницькій діяльності в бухгалтерському обліку ризики виникають з невизначеності. Причини, виникнення останньої можна поділити на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх причин відносяться: рівень стабільності бухгалтерського та податкового законодавства, загальна прогнозованість економічної ситуації в країні (облікова ставка НБУ, рівень інфляції, соціальні стандарти), можливість прогнозування рівня конкуренції, інвестиційного клімату, в деяких галузях (будівництво, сільське господарство) – характер впливу погодних умов, імовірність появи форс-мажорних обставин тощо.

До внутрішніх причин, в першу чергу, слід віднести низький професійний рівень облікових працівників та відсутність роботи з підвищення їх кваліфікації, плинність кадрів в бухгалтерській службі, в тому числі головних бухгалтерів та провідних спеціалістів, порушення в методиці та організації ведення бухгалтерського обліку, невідповідність вимогам галузевої специфіки, розбалансованість інформаційних потоків на підприємстві, відсутність наукового підходу до формування облікової політики, несвоечасність її коректування і технології облікового процесу у зв'язку із змінами в нормативно-правових актах, відсутність служби внутрішнього аудиту та загальний низький рівень контрольної роботи на підприємстві. Нерідко вирішальний вплив на збільшення бухгалтерських ризиків має використання адміністративного ресурсу керівництвом підприємства по відношенню до бухгалтерів, що призводить до порушення законодавства з питань бухгалтерського обліку та оподаткування.

Бухгалтерські ризики збільшуються під впливом зростання кількості помилок та порушень. Під першим поняттям слід розуміти випадкове викривлення облікової інформації, під другим – свідоме. Свідоме порушення взагалі нівелює поняття «бухгалтерський ризик», оскільки в цьому випадку працівник знає про факт викривлення, а не допускає можливість його появи.

Бухгалтерські помилки можна поділити на дві групи: методичні та технічні. Методичні передбачають, наприклад, неправомірне і нелогічне застосування методики оцінки щодо об'єктів обліку при їх реєстрації, відображенню в обліковій звітності та вибутті; відображення операцій в обліку без достатніх нормативно-правових причин, неправильне групування облікової інформації, зокрема, в системі рахунків. Технічні помилки передбачають наявність арифметичних прорахунків, пропуск або повторне включення господарської операції, тощо.

Відсутність чітких і однозначних рекомендацій в нормативних документах змушує бухгалтера мати власну обґрунтовану думку про доцільність використання на підприємстві того чи іншого варіанту обліку, тобто мати своє професійне судження. Я.Соколов і Т.Терентева визначають дане поняття, як думку, добросовісно висловлену професійним

бухгалтером про господарський факт, яка буде корисною для його опису, а також для прийняття дієвих управлінських рішень [5, с.54].

Від того, як він буде трактувати зазначені факти, залежать показники звітності, яка описує фінансовий стан підприємства. Згідно п.45 «Принципів підготовки і складання фінансової звітності» МСФЗ, на практиці часто необхідно врівноважити якісні характеристики інформації про об'єкт з метою досягнення компромісу між принципами формування фінансової звітності. Зменшення ступеня невизначеності в бухгалтерському обліку досягається у випадку, коли інформація відповідає вимогам корисності, достовірності та відкритості (прозорості). Перші дві вимоги регламентовані бухгалтерськими стандартами, а остання є результатом аналітичної роботи спеціалістів і служить для задоволення інформаційних потреб потенційних інвесторів.

Ще одним напрямком зменшення або мінімізації бухгалтерських ризиків є впровадження бухгалтерського аутсорсингу. Аутсорсинг трактується як використання ресурсів сторонніх організацій або зовнішніх ресурсів. Зміст застосування аутсорсингу на підприємстві полягає у делегуванні окремих (неголовних) його функцій на договірних засадах іншим спеціалізованим підприємствам, які мають для цього висококваліфікованих фахівців відповідної спеціалізації. Аутсорсер може не тільки здійснювати функції ведення бухгалтерського обліку, але й надавати консультації щодо первинного та управлінського обліку, представляти інтереси клієнта у фіскальних та судових органах, відновлювати облік за окремими операціями.

Бухгалтерський аутсорсинг полягає у виокремленні функцій, пов'язаних з організацією, веденням бухгалтерського обліку, складанням і поданням звітності, здійснення розрахунків за податками та платежами і передаванні їх для виконання аутсорсеру. Іншими словами – це передавання підприємством виконання функцій своєї бухгалтерії на договірних засадах іншій організації [6, с.65].

Перевагами такого підходу є те, що послуги аутсорсера будуть набагато дешевшими, ніж витрати на утримання штату бухгалтерії, крім того, виключається прийняття до штату некваліфікованого працівника, який може тільки збільшити величину бухгалтерських ризиків.

Список використаних джерел

1. Гнилицька Л.В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект./ Гнилицька Л.В.// Економічні інновації. – 2014. – № 57. – С.88-100.
2. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент. – Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
3. Лапуста М.Г. Риски в предпринимательской деятельности/ М.Г.Лапуста, Л.Г. Шаршукова – М.: ИНФРА-М, 1996. – 224 с.
4. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе [учебное пособие]/ А.М.Дубров, Б.А.Лагоша, Е.Ю.Хрусталёв, Т.П.Баранский/ под. ред.. Б.А.Лагоши. – М.: Финансы и статистика, 2001.
5. Соколов Я.В. Профессиональное суждение бухгалтера: итоги минувшего века / Я.В.Соколов, Т.О.Терентьева// Бухгалтерский учёт. – 2001. – №12. – С.53-57.
6. Атамас П.Й. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємництва / П.Й.Атамас, О.П.Атамас Г.О.Крамаренко// Академічний огляд. – 2016. – №1. – С.60-69.